

Մ Ա Յ Ր Հ Ա Յ Ր Ե Ն Ի Ք Ո Ւ Մ

ՀԱՄԱՌՈՏ ԼՈՒՐԵՐ ՄԱՅՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՑ

ԵՐԱԺԵՏԱԿԱՆ ԱՐԺԵՔԱՎՈՐ ԱՇԽԱՏՈՒԹՅՈՒՆ.—

Լույս տեսավ տաղանդավոր երաժշտագետ Ալ. Շահ-վերդյանի «Հայ երաժշտական պատմության ակնարկներ» ստվար աշխատությունը՝ նվիրված ԺԹ—ի դարերի մինչև սովետական շրջանի հայ ազգային երաժշտական մշակույթի զարգացման պատմության ուսումնասիրման: Շահվերդյանը վախճանվել է 1954 թվականին: Նրա ներկա աշխատության ձեռագիրը խմբագրել և տպագրության է հանձնել երաժշտագետ Ռոբերտ Աթայանը: Շահվերդյանի այս արժեքավոր աշխատությունը լույզ ներդրում է հայ երաժշտական պատմության գիտական մշակման տեսակետից:

ԵՐԵՎԱՆԻ ՆՎԻՐՎԱԾ ՅՈՂԱՆ ՎՈՂՅԳԱՆԳ ԳՅՈՒԹՅՈՒՆ.—

Հայաստանի սովետական գրողների միության տան դահլիճում նշվեց գերմանական բանաստեղծ Գյոթեի ծննդյան 210-ամյակը: Երեկոյն կազմակերպել էին Արտասահմանյան երկրների հետ բարեկամության և կուլտուրական կապի հաշվառման ընկերությունը և Հայաստանի սովետական գրողների միությունը: Հանդիսությունը սկսվեց գրող Գ. Սևունցի ներածական խոսքով, որից հետո մեծ գրողի կյանքի և ստեղծագործությունների մասին զեկուցեց Ս. Սողոմոնյանը: Երեկոյին ընթերցվեցին Գյոթեի ստեղծագործությունները:

ՆՈՐ ՆՅՈՒԹԵՐ ՄԿՐՏՈՒՄ ԵՎ ԱՂԱՔՈՂ ՆՈՎՆԱԹԱՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ.—Բրիտիսիի Պետական կենտրոնական պատմական արխիվում գտնվել են նոր նյութեր, որոնք լույս են սփռում Մկրտում և Աղաթոն Հովնաթանյանների կյանքի շուրջը: Առաջինը որդին էր անվանի նկարիչ Հովնաթանի, իսկ երկրորդը՝ Թուրքիայի Մկրտումը քառյ տարեկան հասակում իր հորը՝ Հովնաթանի հետ աշխատել է Ս. Էյմիածնի Մայր Տաճարի որմնակարների վրա, որոնք իրենց տեսակի մեջ եղել են շատ աչքառու Ութոսնամյա ժողովրդի գիտնական է Անդրեյովկայի գլխավոր կառավարին խնդրելով, որ իրեն ազատեն պարսկերից, պատճառաբանելով, որ «Այժմ երկրորդ տարին է ահա, ինչ ես կիսամերկ, համարյա թե անկենդան պառկած եմ անկողնում և նկարչի համար ամենախնայական գործիքները՝

աչքերս ու ձեռքերս անգործության են մատնված, գլխիս կեսը և ձախ ոտքս նույնպես չեն գործում»: Նույնքան ծանր ծերություն էր վերապահված նաև Մկրտումի երկրորդ որդուն՝ Աղաթոնին, սակայն, հակառակ իր ընդունակություններին, նա ստիպված էր աշխատել որպես Պետերբուրգի հայկական եկեղեցական տան կառավարիչ: Մերացած ու հիվանդագին, նա ստիպված է աշխատանքից հեռանալ և իր գիմնազի համաձայն նրան ազատում են աշխատանքից՝ նշանակելով 50 ռուբլի կենսաթոշակ: Այդ մասին են վկայում Լենինգրադի մարզի պետական արխիվի Հայկական եկեղեցիների խորհրդի ֆոնդում պահպանված լուրս փաստաթղթերը: Աղաթոն Հովնաթանյանը մահացել է 1893 թվականին և թաղվել է Պետերբուրգում: Այս փաստաթղթերը գտել և հրատարակել է Մանյա Ղազարյանը:

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԱՐԺԵՔԱՎՈՐ ԱՇԽԱՏՈՒԹՅՈՒՆ.—

Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների ակադեմիայի հրատարակչությունը լույս է ընծայել Հ. Ս. Անալյանի Հայկական Մատենագիտություն խորագրով մեծածավալ աշխատության առաջին հատորը: Անալյանի այս և հաջորդ հատորները ընդգրկելու են Ե—Ը դարերի հայ ինքնուրույն ու թարգմանական գրականության տպագիր և անտպի նյութերի մատենագիտական մշակումը: Ներկա աշխատությունը հայագիտական ուսումնասիրությունների հետագա զարգացման նպաստող խոշոր ներդրում է:

ԺՈՂՈՎՈՐԴՆԵՐԻ ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹՅԱՆ ՏՈՆԱՀԱՆԴԵՍ՝ ՈՍԿԵ ԱՇՈՒՆ.—Սեպտեմբերի 19-ի և 20-ի անընառող օրերին, Երևանի ռեսպուբլիկական ստագիտոնում կազմակերպվեց համաժողովրդական մեծ տոն՝ ՈՍԿԵ աշուն անունով: Տոնին իրենց մասնակցությունը բերեցին Հայաստանի և Սովետական Միության մի շարք ռեսպուբլիկաների նշանավոր գերասանները, կինոյի հանրածանոթ արվեստագետները: ՈՍԿԵ աշուն հանդիսավոր արարողությունը բացեց ՍՍՌ Ժողովրդական արտիստ Վահրամ Փափալյանը: Տոնահանգնը բաղկացած էր երկու մասից: Առաջին մասում բազմահազար հանդիսատեսները սիրով

ու հպարտութիւնը դիտեցին հայ ժողովրդի դուշա-
նու զավակներին, որոնք իրենց արյամբ պաշտպանել
են մեր Հայրենի հողը ու հայ ժողովրդի հոգում միշտ
վառ պահել հույսի և լույսի ճրագը: Ստադիոնով անց-
նում են Սասունցի Դավիթը, Վարդան Մամիկոնյանն
ու Դավիթ Բեկը՝ հանդիսակառնների մեջ առաջացնելով
հայրենասիրական բուռն փոթորիկ, չլռող ծափեր և
օվացիաներ: Այնուհետև Երևանի գործարանների և
կոլտնտեսային դաշտերի աշխատողները ցուցադրում
են իրենց նվիրական աշխատանքի վաստակը, Երկրորդ
մասը նվիրված էր համերգներին, որի ընթացքում ե-
լուզի ունեցան Մոսկվայից, Լենինգրադից, Կիևից ժա-
մանած և երևանցի արտիստները:

ԵՐՎԱՆԻ ՕՏՅԱՆԻ 90—ԱՄՅԱՆԿԸ.—Սեպտեմբեր ամ-
սին լրացավ մեծ երգիծաբան, միպասան, հրապարա-
կախոս, դրամատուրգ և քննադատ Երվանդ Օտյանի
ծննդյան 90-ամյակը: Մեծանուն գրող-երգիծաբանի
ծննդյան 90-ամյակի կապակցությամբ Երևանի Ալ.
Մյասնիկյանի անվան Պետական գրադարանում բաց-
վեց ցուցահանդես, որտեղ ներկայացված էին երգի-
ծաբանի ստեղծագործությունները՝ հրատարակված
տարբեր շրջաններում և տարբեր վայրերում: Ցուցա-
հանդեսում ներկայացված էին նաև քննադատական
հոդվածներ ու հիշողություններ Օտյանի մասին:

ՀԱՅ ԿԻՆ ԳԻՏՆԱԿԱՆԻՆ ԵՆՈՐԸՎԵԼ Է ԴՈՎՏՈՐԻ
ԱՍՏԻՃԱՆ.—Անցյալ տարվա գեկտեմբերին ՍՍՍՐ-
Դիտությունների ակադեմիայի համաշխարհային գրա-
կանության պատմության ինստիտուտի գիտական
խորհրդում բանասիրական գիտությունների թեկնածու
Սալոմե Արեշյանը պաշտպանեց իր «Հայ մամուլը և
ցարական ցենզուրան» դոկտորական դիսերտացիան,
որն արժանացավ ընդհանուր հավանության և գիտա-
կան խորհուրդը որոշեց նրան շնորհել բանասիրական
գիտությունների դոկտորի աստիճան: Վերջերս ասոս-
տացիոն հանձնաժողովը հաստատեց գիտական խոր-
հրդի որոշումը:

ԵՐԵՎԱՆԻ ՔԱՂԱՔԻ ԱՎԱԳԱԳՈՒՅՆ ՎԻՐԱՐՈՒՅԺԸ.—
Սեպտեմբերի 12-ին Հայաստանի բժշկական հասարա-
կայնությունը նշեց անվանի վիրաբույժ, գիտության
վաստակավոր գործիչ, պրոֆ. Քրիստափոր Պետրոսյա-
նի ծննդյան 70-ամյակը: Եուրջ երեսուն տարի է պրոֆ.
Պետրոսյանը ղեկավարում է Երևանի Բժշկական ինս-
տիտուտի տոպոգրաֆիկ անատոմիայի և օպերատիվ
վիրաբուժության ամբիոնը: Այժմ Հայաստանում աշ-
խատող շատ վիրաբույժներ նրա նախնի ուսանող-
ներն են: Նա ծանոթ է նաև միութենական լայն շրջա-
նի վիրաբուժական հասարակագիտության: Չնայած իր
70-ամյա տարեթիվին, բազմավաստակ պրոֆեսորը լի-
նում է մեր ռեսպուբլիկայի բոլոր շրջաններում՝ բարդ
վիրահատությունների կատարելու և երիտասարդ բժիշկ-
ներին օգնելու համար:

ԱԼ. ԵՐԵՎԱՆԸԱԴԵՆԻ ՄԱՏՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆԸ.—Երե-
վանի Ալ. Մյասնիկյանի անվան Պետական գրադարա-
նը լույս ընծայեց միպասան, դրամատուրգ Ալ. Եր-
վանդադեանի նվիրված ընդարձակ մատենագիտությունը,
բաղկացած 240 էջից: Մատենագիտությունը կազմել է

գրադարանի տեղեկատու բերիլիոգրաֆիական բաժի-
նը, խմբագրել և առաջաբանը գրել է բանասիրական
գիտությունների թեկնածու Հ. Թամրազյանը:

ՄՈՎՍԵՍ ԱՐԱՋՈՒ «ԵՐԱՅՆԻ ՕՐԻ» ՊԱՏՄԱՎԵՊԻ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ.—ՀայկաՍՍՀ-ում հրատարակ-
վող լույս ընծայեց նշանավոր արձակագիր Մ.
Արագուն «Երայնի Օրի» պատմավեպի առաջին գիրքը,
որին սպասում էր ընթերցող հասարակությունը:
Այդ վեպի գաղափարն է օտար բռնակալների դեմ հայ
ժողովրդի մղած ազատագրական պայքարը, Հայաս-
տանի ազատության և անկախության գաղափարը: Վե-
պը սկսվում է Օրու Հայրենիք վերադարձով: Հետագա
գլուխները նվիրված են Օրու գործունեությանը Անգե-
ղակոթում և Գանձասարում, որտեղ հաջողությամբ ա-
վարտելով իր առաքելությունը, Օրին վերադառնում է
Եվրոպա, շարունակելու համար հայ ժողովրդի ազա-
տագրության նվիրական գործը: Սրանով էլ ավարտ-
վում է վեպի առաջին գիրքը:

ԳԻՇԵՐՈՐԹԻԿ ՆՈՐ ԴՊՈՆՏԵՐ.—Այս տարվա սեպ-
տեմբեր ամսից գիշերօթիկ նոր դպրոցներ գործում են
Երևանում, Արագածում, Էջմիածին քաղաքում և Քա-
նաքեռում: Այդ նոր գիշերօթիկ դպրոցներում ընդգրկ-
վել են ավելի քան երկու հազար երեխաներ: Երևանի
քաղաքային Սովետի գործկոմը հողամասեր է հատ-
կացրել շուրջ նոր գիշերօթիկ դպրոցների շենքեր կա-
ռուցելու համար:

ՔԱՆԴԱԿԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ ԵՆՈՒՄԸ.—Վերջիս
տեղի ունեցավ Հայաստանի Կերպարվեստադպրոցի
միութենական Քանդակագործական բաժնի ընդլայնված
նիստը, որտեղ քաղաքի գլխավոր ճարտարապետ Նդ.
Սարապյանը գեկուցեց առաջիկա յոթամյակում իրե-
վանում կառուցվելիք ճարտարապետական հուշարձան-
ների մասին: Զեկուցման շուրջը ծավալվեց մտքերի
աշխույժ փոխանակություն և արծարծվեցին հայրենի
քաղաքի ճարտարապետական ճիշտ ձևավորման ու օհ-
կեցիկացման մի շարք խնդիրներ: Ստեղծվեց մի հանձ-
նաժողով, որի նպատակը պետք է լինի քաղաքի ճար-
տարապետական ճիշտ ձևավորումը, հուշարձանների
քանդակման կորկուրսների արդյունքների քննարկումը
և ճարտարապետներին օգնություն ցույց տալը: Հանձ-
նաժողովի կազմի մեջ մտան Հայկական ՍՍՐ ժողո-
վրդական նկարիչներ Ա. Սարգսյանը, Ս. Ստեփան-
յանը, քանդակագործներ Ղ. Զուրաբյանը, Գ. Ահարոն-
յանը, Կ. Մեծատուրյանը և Ս. Բաղդասարյանը:

ՆՈՐ ՄԱՍՆԱԳԻՏՆԵՐ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆԸ.—Երևանի Պետական համալսարանի—12 ֆա-
կուլտետները երկրին այս տարի տվեցին 794 երիտա-
սարդ մասնագետներ՝ երկրաբաններ, քիմիկոսներ,
ֆիզիկոսներ, տնտեսագետներ, բանասերներ, պատմա-
բաններ, կենսաբաններ և այլն: Պոլիտեխնիկական
ինստիտուտն ավարտեցին մոտ 600 մասնագետներ,
Բժշկական ինստիտուտը՝ 350, Գյուղատնտեսականը՝
328, Անասարքաժական-անասնաբուժականը՝ 235,
հաշատուր Արմյանի անվան Հայկական մանկավար-
ժական ինստիտուտը՝ 302 մասնագետներ: Այս նոր
շրջանավարտները աշխատանքի են նշանակվել: Հա-

յաստանի, ինչպես նաև եղբայրական ռեսպուբլիկաների քաղաքներում և շրջաններում:

ՎԱՀԱՆ ԲՈԹՈՎԵՆՅԻ ԱՐԽԻՎԱՅԻՆ ՆՅՈՒԹԵՐԻՑ.— Երևանի Գրականության և արվեստի թանգարանը մի շարք արժեքավոր նյութեր է ստացել Վահան Բոթովենցի հարազատներից, որով թանգարանում հիմք է դրվել Վահան Բոթովենցի ֆոնդի, որը տարիների ընթացքում պիտի հարստանա նոր նյութերով: Ստացվել են «Գարուն, գարուն» պատմվածքի ինքնագիրը, մի խոշոր վեպի նախնական էսքիզը, որը նվիրված է հայ ժողովրդի անցյալ կյանքին, Հովհաննես Բումանյանի մասին գրած հետաքրքիր հուշեր և այլ ձեռագրեր: Ստացված նյութերի մեջ մեծ արժեք են ներկայացնում Վ. Բոթովենցի գրած և մի շարք գրողներից ու գրականագետներից և այլ անձանց կողմից ստացված նամակներն ու պաշտոնական գրությունները: Կան նամակներ Գ. Դեմիրճյանից, Ստ. Զորյանից, Մ. Ջաննից, Ա. Սարգսյանից և ուրիշներից:

ՀԱՅ ՄԵՍ ԳԻՏՆԱԿԱՆ ՄԱՆՈՒԿ ԱՐԽՂՅԱՆԻ ՀԻՇԱՏԱԿԻՆ.— Սեպտեմբերի 24-ին Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների ակադեմիայի Մանուկ Արեղյանի անվան գրականության ինստիտուտի նիստերի դահլիճում, նույն ինստիտուտի հրավերով սկսվեց գիտական նշատաշրջան՝ նվիրված մեծ գիտնականի մահվան 15-ամյակին: Այդ օրը նիստերի դահլիճն էին հավաքվել մեր գիտության ու կուլտուրայի և արվեստի ականավոր գործիչները: Բացման խոսքով հանդես է գալիս բանասիրական գիտությունների թեկնածու Ա. Ղանալանյանը, որը վեր է հանում բազմավաստակ գիտնականի անցած բեղուն ստեղծագործական ուղին:

Նստաշրջանում լսվեցին մի շարք թեմաներով արժեքավոր զեկուցումներ:

Սեպտեմբերի 24-ին Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների ակադեմիայի թղթակից անդամ պրոֆ. Պ. Գեղամյանը «Մանուկ Արեղյանի լեզվաբանական ժառանգությունը» և բանասիրական գիտությունների թեկնածու Ս. Մարինյանը «Մանուկ Արեղյանը գրական քննադատ» թեմաներով զեկուցումներ կարդացին:

Սեպտեմբերի 25-ի նիստում պրոֆ. Գ. Աբովը և բանասիրական գիտությունների թեկնածու Մ. Ավդալբեկյանը զեկուցումներ կարդացին «Մ. Արեղյանը և հայոց լեզվի տաղանդավորությունը» և «Մ. Արեղյանի որպես հայ հին գրականության պատմաբան» թեմաներով:

ԱԿՍԵՆ ԲԱԿՈՒՆՅԻ ՄՆԵԳՅԱՆ 60-ՅԱԿԻ ԱՌԹՎ.— Ակսեն Բակունցը սովետահայ ականավոր արձակագիրներից մեկն է, որի արվեստը խորապես ինքնատիպ և անկրկնելի է:

1959 թվականի հոկտեմբերին լրանում է Ակսեն Բակունցի ծննդյան 60-ամյակը: Այդ կապակցությամբ մեր հայրենի կառավարությունը ստեղծել է հորելանական հանձնաժողով, որի կազմումն են Վ. Ալալյանը, Ս. Աղաբաբյանը, Մ. Արաղին, Գ. Պալասանյանը, Հովհ. Բաղդասարյանը, Ստ. Զորյանը, Էդ. Թոփչյանը, Ս. Խանդավյանը, Ա. Խաչատրյանը, Ռ. Խաչատրյանը, Գ. Հայրյանը, Հր. Հովհաննիսյանը, Գ. Հովնանը, Գ. Մահարին, Հր. Մարգարյանը, Ա. Եահնյանը, Ս. Պալադատը, Հ. Սահյանը, Գ. Սարյանը, Գ. Սևունցը, Լ. Ստեփանյանը (նախագահ), Հր. Քարար:

Հորելանական հանդիսավոր նիստը տեղի կունենա հոկտեմբերի 24-ին. Երևան քաղաքում: Այդ առթիվ Հայաստանի բոլոր քաղաքներում, շրջաններում, գրպորոցներում ու բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում կկազմակերպվեն գրական երեկոներ՝ նվիրված Ակսեն Բակունցի կյանքին ու ստեղծագործությանը: Կառավարության որոշումով Գորիս քաղաքում կանգնեցվելու է Բակունցի կիսանդրին, իսկ Երևանում, այն տանը, որտեղ գրողը ապրել ու աշխատել է, կամրացվեն հուշատախտակներ: Հորելանի առթիվ կհրատարակվեն նրա ստեղծագործություններից ժողովածուներ և իր կյանքին ու գրական գործունեությանը նվիրված բրոշյուրներ:

ՍԱՆԴՐՈ ՍԱՐԿԱՎԱԳ

